

VENECIJA, ITALIJA — 6TH MEETING OF THE STUDY GROUP ON ANTHROPOLOGY OF MUSIC IN MEDITERRANEAN CULTURES (ICTM), 10.-12. 6. 2004.

Pod pokroviteljstvom zaklade Fondazione Ugo e Olga Levi, u palači Giustinian Lolin u Veneciji održan je od 10. do 12. lipnja 2004. šesti sastanak studijske skupine »Antropologija glazbe u mediteranskim kulturama«, koja djeluje u okviru Međunarodnog savjeta za tradicijsku glazbu (International Council for Traditional Music, ICTM). Sastanak je bio posvećen glazbi na mediteranskim otocima, a cilj mu je bio potaknuti usporedbu tradicijskih repertoara u živim glazbenim praksama otoka, ali i obala koje ih okružuju, odnosno sagledati koliko »otočnost« utječe na njihovo oblikovanje.

Na sastanku je predstavljeno trinaest izlaganja u trajanju od 45 minuta, ilustriranih brojnim kompjutorskim (powerpoint), audio- i videoprezentacijama. Većina se izlaganja zadržala na predstavljanju bogate glazbene tradicije uvjetovane turbulentnom poviješću, uslijed koje su različite kulture ostavile traga i u glazbenoj praksi mediteranskih otoka. Manji se broj izlaganja usredotočio na novije promjene u životu i glazbovanju otoka, koji u današnje doba sve više postaju sezonskim turističkim destinacijama, s izraženim »globalnim« životom tijekom ljetnoga i sasvim mirnim »lokalnim« životom tijekom zimskoga razdoblja, koje obiluje ritualima (procesijama) tipičnima za većinu mediteranskih otoka.

Prvi je blok izlaganja predstavio tradicije zapadnog mediteranskog područja. Judith R. Cohen (York University, Toronto) i Esperança Bonet Roig (Ibiza) prikazale su glazbene tradicije Baleara: otoka Mallorce i Menorce te južnih balearskih otoka Ibize i Formentere. Uslijed različitih povijesnih sudbina, glazbena se tradicija tih dvaju dijelova Baleara prilično razlikuje. Izlaganje se referiralo na pionirska istraživanja Alana Lomaxa (1952.) i istraživanja autorica te je najavilo buduće projekte koje namjeravaju zajedno provoditi na navedenom području. Caroline Bithell (University of Wales, Bangor) predstavila je najpopularniju glazbenu tradiciju otoka Korzike — višeglasno muško (u novije vrijeme i žensko) pjevanje, po kojem je Korzika poznata i izvan svojih otočnih granica, a koje je ujedno i snažan kulturološki marker Korzikanaca spram Francuske — kopnene, nacionalne i političke zajednice kojoj se opiru. Na primjerima različitih tipova višeglasnog pjevanja, ovo je izlaganje pokazalo kako promjenljiva politička klima i njoj sukladne ideologije uvelike utječu na lokalne koncepcije i diskurse popularnih tradicijskih žanrova u glazbenoj praksi Korzike. Ignazio Macchiarella (Università degli Studi di Cagliari) prikazao je najpopularniju vokalnu tradiciju otoka Sardinije — višeglasno pjevanje poznato pod nazivom *tenores*, koje je zbog svoje sveprisutnosti bilo izloženo brojnim modifikacijama. Po njegovu mišljenju, ubrzane ekonomske i socijalne promjene na Sardiniji dovele su do promjena u načinu glazbenog mišljanja te nagnale pjevače da novim glazbenim idiomima privuku nove sljedbenike i novu publiku. I Macchiarella je upozorio da posebnost sardinijskog vokalnog glazbenog izričaja »odvaja« (razlikuje) otočane od talijanskog kopna kojemu politički

pripadaju. Giuliana Fugazzotto (Università di Bologna) dokumentarnim je filmom predstavila tradicijske običaje Sicilije. Iz prikazanog materijala je vidljivo da su, kao i na drugim mediteranskim otocima, najživlje očuvani tradicijski običaji religijskog ciklusa (povezani s Božićem, Korizmom i Uskrsom), dok običaji radnoga ciklusa (vezani uz žetvu) polako nestaju.

Drugi je blok izlaganja bio posvećen istočnom mediteranskom bazenu. Panikos Giorgoudes (Cyprus Music Network) govorio je o problemima lokalnih istraživača tradicijske glazbe na Cipru koji, nakon desetljeća animoziteta, nastoje ponovno zajednički istraživati sveukupno stanje na otoku. Giorgoudes je predstavio i vrlo impresivnu bazu podataka o tradicijskoj glazbi na Cipru, dostupnu svima, s mogućnošću preuzimanja zvučnih primjera, notnih zapisa i tekstova pjesama (prevedenih i na engleski). Baza je rezultat projekta »Uniting Through Traditional Music«, poduprtog donacijama Ujedinjenih naroda i SAD-a (United Nations Development Programme; US Agency for International Development) kojima se nastoji pomoći zbližavanju ratom udaljenih strana. Tullia Magrini (Università di Bologna) predstavila je različite aspekte glazbenog života na Kreti te liru kao glazbalo koje je imalo velik utjecaj u oblikovanju kretskega identiteta. Njezino je mišljenje da je današnjoj prisutnosti i popularnosti lire na Kreti pridonijelo kolektivno sudjelovanje u društvenim aktivnostima (svečanostima), kao i brojne škole sviranja lire, u kojima se ta tradicija prenosila na mlađe naraštaje. Jadransko otočje, smješteno negdje po sredini Mediterana, u svojem je izlaganju predstavio Joško Čaleta (Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb). Prateći tijekom dužeg razdoblja glazbena događanja u Bolu na otoku Braču, zapazio je dva lica javnoga života tog malog otočkog mjesta. Prvi, onaj ljetni, potpuno je prilagođen i podređen turistima koji u velikom broju posjećuju otok, dok je zimski javni život izrazito lokalna, s očuvanim ili obnovljenim i rekonstruiranim tradicijskim običajima (procesijama).

Treći se blok izlaganja odnosio na podrobna istraživanja pojedinih repertoara ili glazbenih fenomena. Pavlos Kavouras (University of Athens) opisom je izvedaba *mantinadha* na pjevačkim natjecanjima na otocima Lésvosu i Kárpathosu ponudio gotovo paradigmatički primjer »etnografije dijaloškog pjevanja«, s teorijskim uporištima primjenljivim u istraživanju dijaloškog pjevanja na Mediteranu uopće. Gail Holst-Warhaft (Cornell University, New York) predstavila je glazbenu karijeru popularne grčke pjevačice Marize Koch, podrijetlom s grčkog otoka Santorini (Thíra). Tijekom 70-ih godina prošloga stoljeća Mariza Koch je u suradnji s rock i folk glazbenicima učinila mnogo na obnovi i promicanju repertoara *nisiotika* ili »otočkih pjesama« (s egejskih otoka). Roberto Starec (Università degli Studi di Trieste) dao je pregled glazbovanja talijanske manjine na kvarnerskim otocima na osnovi terenskih istraživanja provedenih početkom osamdesetih godina prošloga stoljeća, na žalost, bez referenci o današnjem stanju na terenu. Franco Fabbri (Università di Torino) upozorio je na različite glazbene stilove koji se tijekom ljetnih mjeseci mogu čuti na otoku Tilosu (otočna skupina Dodekanez, Grčka), a koji su posljedica fuzije različitih utjecaja proizišlih iz suradnje glazbenika na brojnim

festivalima koji se ljeti održavaju na grčkim otocima. Susana Weich-Shahak (Hebrew University of Jerusalem) izvijestila je o pokušaju istraživanja nestalog repertoara židovske populacije koja je do 1945. godine naseljavala otok Rhódos. Tri glavna žanra židovsko-španjolske glazbe, *romance*, *cantigas* i sefardske *cople*, pronašla je samo u sjećanjima nekadašnjih pripadnika zajednice koje su se nakon brojnih migracija po svijetu (Belgija, Zair, Kongo) skrasile u staračkim domovima u Izraelu. Izlaganje Ruth Davis (University of Cambridge) također je bilo vezano uz židovsku zajednicu, onu na otoku Djerba u Tunisu. Krećući tragovima Roberta Lachmanna, koji je 1929. zapisao i snimio nekoliko židovskih napjeva u Djerbi, Ruth Davis je nastojala utvrditi njihovu današnju sudbinu. Na njezino iznenađenje pronašla je te napjeve u izvedbama tuniskih (muslimanskih) glazbenika, što upućuje na kompleksnost međuodnosa muslimanskih i židovskih zajednica na području Tunisa i Bliskoga Istoka.

Izlaganja i diskusije ukazali su na niz zajedničkih obilježja koja dijele mediteranski otoci. Višeglasno pjevanje, javni rituali (procesije), dijaloško improvizacijsko pjevanje (glazbeni dueli), glazbala (lira, gajde), samo su neka od njih. Istodobno, svaki otok krasi posebnosti lokalnih načina glazbovanja nastalih kao odgovor lokalnih zajednica na različite socijalne, ekonomske i političke promjene.

Završnu diskusiju ovog etnomuzikološkog skupa predvodili su Mark Slobin (Wesleyan University, Middletown, Connecticut) i Joaquina Labajo Valdés (Universidad Autónoma de Madrid). Kao i prethodna izlaganja, završna je diskusija iznijela niz zanimljivih gledišta povezanih s glazbovanjem na otocima, poput onog o udaljenosti otoka i nacije kojoj »pripada«, odnosu otokâ i njihovih dijaspora, sklonosti da se otočki život u pravilu idealizira, o »otočnosti« (izoliranosti) kao izboru te o otoku kao višeznačnoj realnosti — kao raj u paklu. Skup je u cjelini bio izvrsnom prilikom za upoznavanje, razmjenu i kompariranje podataka o otočkim glazbenim praksama, o čemu će šira javnost biti upoznata putem elektronskog zbornika *Music and Anthropology* (<http://www.muspe.unibo.it/period/ma/>), koji redovito objavljuje najzanimljivija izlaganja sa sastanaka ove studijske skupine u Veneciji.

Joško ČALET
Zagreb

MONGHIDORO, ITALIJA — 23RD SYMPOSIUM OF THE ICTM STUDY GROUP ON ETHNOCHOREOLOGY, 11.-18. 7. 2004.

Studijska skupina za etnokoreologiju pri Međunarodnom savjetu za tradicijsku glazbu (ICTM) svake parne godine održava svoje simpozije koje, osim velikog odaziva članova, odlikuje mogućnost slušanja svih izlaganja jer se paralelne sesije